

Utlåtande Rotel VIII (Dnr 2017/001979)

Strategi för en äldrevänlig stad

Förslag från äldrenämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program, enligt bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Föredragande borgarrådet Torun Boucher anför följande.

Ärendet

En åldrande befolkning och ökad urbanisering är två trender som ses världen över. Idag är cirka 140 000 personer 65 år eller äldre i Stockholm. Fram till 2040 väntas antalet äldre öka med drygt 90 000 personer och det motsvarar en ökning med 65 procent i jämförelse med idag.

Hur vi ska möta utvecklingen av en åldrande befolkning är en aktuell och prioriterad fråga då det kommer att ställa nya krav på vår samhällsorganisation. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) är människans fysiska och sociala miljö nyckelfaktorer för ett aktivt och självständigt liv. Att skapa äldrevänliga städer är därför en av de mest effektiva metoderna för att möta de demografiska förändringarna i urbaniserade miljöer.

Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program ger en beskrivning av vad som kan utgöra en äldrevänlig stad i stadens lokala kontext och hur det fortsatta arbetet kan organiseras. Vilka frågor som behöver prioriteras i det program som senare tas fram beskrivs också.

Beredning

Ärendet har initierats av Äldrenämnden och remitterats till Stadsledningskontoret, Exploateringsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Trafiknämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens pensionärsråd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. Kommunstyrelsens pensionärsråd har ej inkommit med svar.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positiv till äldrenämndens förslag till Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program.

Exploateringsnämnden konstaterar att nämnden deltar i styrgruppen för äldreboendeplanering, som behandlar samtliga boendefrågor inom äldreomsorgen, för att skapa en helhetsbild av frågor som rör äldres boende.

Stadsbyggnadsnämnden delar uppfattningen om att det är angeläget att bygga vidare på det arbete som redan pågår i staden och som ligger i linje med ansatsen om en äldrevänlig stad.

Trafiknämnden välkomnar viljan att öka och utveckla samverkan både inom staden och externt, för att göra Stockholms stad till en äldrevänlig stad. Inriktningen i detta arbete är i linje med vad trafikkontoret redan idag arbetar med för att skapa en tillgänglig och inkluderande stad för alla.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd välkomnar att strategin omfattar tillgänglighet och delaktighet inom alla samhällsområden, och inte avgränsas till att bara gälla äldreomsorg.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ser positivt på att äldre personer har varit med i framtagandet av underlag till programmet och tycker att det är viktigt att skillnader mellan stadsdelar och kön lyfts fram och beaktas i framtagande av ett program.

Norrmalms stadsdelsnämnd saknar flera perspektiv i programmet så som anhörigperspektivet och samverkan med landstinget.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd anser att underlaget till program uppmärksammar viktiga förbättrings- och utvecklingsområden för vad som har betydelse vid skapandet av en äldrevänlig stad. Nämnden ser också vikten av att de stora skillnaderna mellan de olika stadsdelsområdena lyfts fram.

Skärholmens stadsdelsnämnd är överlag positiv till Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program.

Kommunstyrelsens råd för funktionshindersfrågor instämmer i det som trafikkontoret skriver om vikten av samverkan med landstinget kopplat till kollektivtrafiken.

Mina synpunkter

En av våra övergripande målsättningar under den här mandatperioden har varit att förändra synen på vilka politiska områden som rör äldre personer. Vi har velat vidga äldrepolitiken från att bara handla om vård och omsorg till att inkludera nästan alla stadens ansvarsområden. Vi har arbetat för att ett äldreperspektiv ska bli en självklar del i det arbetet som pågår i stadens nämnder och bolag. Vi har velat öka samverkan och hitta samarbeten där det tidigare gick vattentäta skott.

Äldreboendeplaneringen och inrättandet av en stadsövergripande äldreombudsman är två exempel på hur vi har lyckats med våra politiska ambitioner. Strategi för en äldrevänlig stad är ytterligare ett. Jag är oerhört stolt över att Stockholm, redan år 2015, var med och grundade the European Covenant on Demographic Change, det europeiska nätverk som syftar till att främja äldrevänliga städer och att vi har åtagit oss att följa den modell som Världshälsoorganisationen (WHO) har utvecklat för att uppnå målet med ett äldrevänligt Stockholm.

I strategin beskrivs en äldrevänlig stad som en stad som är bra för alla. En tillgänglig och inkluderande stad med en miljö som främjar ett aktivt liv, både fysiskt och socialt. Stockholm står inför en demografisk utveckling som innebär att antalet äldre kommer att öka kraftigt framöver. Om staden ska kunna möta de utmaningar som en sådan utveckling innebär måste alla berörda nämnder och bolag samarbeta. Ambitionen är att strategin för en äldrevänlig stad ska integreras med stadens pågående arbete med att skapa en stad för alla.

En bärande metod i arbetet med att utveckla äldrevänliga städer är att involvera de äldre i arbetet. Vi valde att redan i framtagandet av strategin bjuda in stadens äldre och medarbetare till att medverka. I syfte att fånga äldreperspektivet och skapa delaktighet från början arrangerade staden två workshoppar under hösten 2017 i stadshuset.

Som strategin och flera av remissinstanserna lyfter är Stockholm en segregerad stad. Förutsättningarna ser väldigt olika ut beroende på var i staden du bor, vilket kön, utbildningsnivå och ursprung du har. Olika stadsdelar kommer också att ha olika förutsättningar att nå upp till målet med en äldrevänlig stad. Den kunskapen bör vi ta avstamp i inför det kommande arbetet. En utmaning blir att involvera de personer som är svåra att få kontakt med och som av olika anledningar inte har någon tidigare erfarenhet av att delta i stadens utbud av aktiviteter som riktar sig till äldre. Orsaken kan vara språkliga hinder eller bero på fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar.

Strategin är ett första steg, en viljeinriktning, ett underlag till det fortsatta planeringsarbetet. Jag ser fram emot att arbeta vidare med att utveckla hemtjänsten, särskilda boenden, föreningsliv med mera och inkludera det i arbetet för en äldrevänlig stad på alla nivåer i Stockholms stad.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Joakim Larsson och Cecilia Brinck (båda M) och borgarrådet Lotta Edholm (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Föredragande borgarråds förslag till beslut bifalls delvis.
2. Därutöver anför följande.

Alla stockholmare ska kunna åldras med frihet, självbestämmande och värdighet. Äldre ska respekteras för sin individualitet och sina livsval. Möjligheten att påverka sitt eget liv ska inte försämrats bara för att man blir gammal. De fokusområden som lyfts i underlaget och som utgår från WHO:s definitioner på en äldrevänlig stad berör knappt omsorgssidan. Begreppet ”program för framtidens äldreomsorg” leder tankarna till ett genomtänkt och sammanhållet program för stadens äldreomsorg, där förebyggande verksamhet, hemtjänst, boende, hemsjukvård och även samverkan med landstinget finns som naturliga och sammanhållande delar. Det ter sig inte sannolikt att detta kommer att vara fokus för strategin för en äldrevänlig stad. Idén att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad är lovvärd. Staden behöver bli bättre anpassad för alla äldre, såväl de som har äldreomsorg som de som inte har det. Livsvillkoren för alla äldre – även dem som inte har äldreomsorg – behöver uppmärksammas mer.

Att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad står inte i konflikt med, men kan heller inte ersätta, ett program för framtidens äldreomsorg. Därför bör arbetet med ett sådant program återupptas. Ett sådant program kan innebära en mer sammanhållen omsorgskedja och långsiktig planering för hur vi ska hantera en ökande åldrande befolkning.

Angående underlaget och det kommande arbetet har vi följande specifika synpunkter.

Vi vill betona vikten av att involvera fler äldre i arbetet med strategin och inte minst nå äldre i de stadsdelar där färre äldre engagerar sig i traditionella pensionärsorganisationer. Även om den workshop som anordnades med äldre innehöll för få deltagare för att några mer omfattande slutsatser ska kunna dras så bekräftar ändå resultaten att trygga och anpassade bostäder och en bra äldreomsorg är viktiga frågor för många äldre. Detta understryker betydelsen av att dessa perspektiv inte tappas ur sikte. Frågan om samverkan med landstinget saknas i princip helt. Detta ter

sig svårbegripligt, i synnerhet eftersom landstingets ansvarsområden sjukvård och kollektivtrafik är avgörande för en värdig och bra ålderdom.

Även om staden inte har rådighet över dessa områden måste arbetet med en äldrevänlig stad självklart innefatta dialog och samverkan med landstinget. Analysen av inkomstfördelning är tunn och måste kompletteras med uppgifter som inte finns i hållbarhetskommisionens rapporter. En fråga som är av avgörande betydelse för många personer när de tänker på sitt åldrande är pensionerna. Pensionerna – förvisso en statlig fråga – påverkar naturligtvis frågan om vilken levnadsstandard, service och så vidare som man rimligtvis kan förvänta sig som äldre oavsett inkomst, och vad som bör kunna variera utifrån betalningsförmåga. Underlaget refererar till statliga utredningar som SOU 2008:113, SOU 2015:85 och SOU 2017:21. Det är förvånande att man inte refererar till Ds 2017:12 som de facto innehåller skarpa förslag inom såväl boende som hemtjänst.

Anhörigperspektivet saknas helt, vilket också är förvånande med tanke på att många av de anhöriga själva är äldre. Det är anmärkningsvärt att situationen för kvinnor som utför informell omsorg åt personer utanför det egna hushållet tas upp men inte situationen för dem som vårdar anhöriga. Inte minst med tanke på att det finns en stark jämställdhetsaspekt på de anhörigas situation borde denna aspekt ha lyfts fram tydligare.

Arbetet mot åldersdiskriminering är viktigt för en äldrevänlig stad. Trots en mycket ambitiös retorik från majoritetens sida som rör diskriminering och mänskliga rättigheter konstaterar vi att stadens faktiska arbete mot åldersdiskriminering inte är särskilt omfattande. Staden måste bland annat öka möjligheterna för äldre arbetstagare att stanna kvar i arbetslivet. En fråga som också påverkar de äldres förmåga och vilja att stanna kvar i arbetslivet längre är de ekonomiska incitamenten. Att höja skatterna för äldre som arbetar, som Socialdemokraterna har gjort, bidrar knappast till en stad där äldre arbetstagare känner sig välkomna och uppskattade.

I en äldrevänlig stad är det givetvis också lätt för äldre att starta och driva företag. I underlaget anges det: ”Deltagarna förmedlade en osäkerhet kring om de verkligen kommer att få hjälp den dag de behöver det.” Det visar på behovet av att en äldrevänlig stad kan garantera att äldre får den hjälp de behöver. Det här är centrala frågor för en äldrevänlig stad som inte får förbises till förmån för mer abstrakta och symboliska fokusområden. Punkten 1c om framtagande av program framstår som central, i ljuset av att föreliggande dokument endast är ett underlag. Då är det märkligt att beskrivningen av den kommande processen är mycket tunn. Vi hade förväntat oss en tydligare färdplan framåt.

Vi upprepar vikten av att även äldre som inte nås av traditionella former av intressepolitisk

påverkan kan göra sin röst hörd. Det arbete med lokala utvecklingsplaner och medborgarbudget som majoriteten har bedrivit inom andra områden riskerar dock att bli en övning i symbolpolitik och falska förespeglningar snarare än verklig påverkan. Det är något anmärkningsvärt att rubriken ”involvering av yrkesaktörer” huvudsakligen

handlar om kommunikation nedåt, och inte om själva framtagandet av programmet. Den professionsworkshop som äldreförvaltningen anordnade involverade endast deltagare från äldreomsorgen, trots att strategiarbetet har ett brett anslag där frågor som rör den fysiska stadsmiljön tar stor plats. För att ambitionerna om en äldrevänlig

stad ska kunna förverkligas måste arbetet med strategin inte bara förankras hos, utan också tas fram av den samlade kompetens som finns i staden.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program, enligt bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Stockholm den 16 maj 2018

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Torun Boucher

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin och Johanna Sjö (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыttrande gjordes av Karin Ernlund (C) och Erik Slottnér (KD) med hänvisning till Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

En åldrande befolkning och ökad urbanisering är två trender som ses världen över. Idag är cirka 140 000 personer 65 år eller äldre i Stockholm stad vilket utgör 15 procent av stadens hela befolkning. Fram till 2040 väntas andelen äldre ha ökat till 18 procent och antalet äldre öka med drygt 90 000 personer. Det motsvarar en ökning med 65 procent i jämförelse med idag.

Hur vi ska möta utvecklingen av en åldrande befolkning är en aktuell och prioriterad fråga då det kommer att ställa nya krav på vår samhällsorganisation. 2015 diskuterades frågan vid G7-mötet vilket visar på omfattningen av denna globala utmaning.

Enligt WHO är människans fysiska och sociala miljö nyckelfaktorer för ett aktivt och självständigt liv. Att skapa äldrevänliga städer är därför en av de mest effektiva metoderna för att möta de demografiska förändringarna i urbaniserade miljöer. En äldrevänlig stad kan sammanfattningsvis beskrivas som en tillgänglig och inkluderande stad med en miljö som främjar ett aktivt liv – hela livet.

Ett första steg är att uppmärksamma förbättrings- och utvecklingsområden utifrån WHO:s forskningsbaserade kriterier för vad som kännetecknar och har betydelse för en äldrevänlig stad. Fokus har i detta skede inte varit att komma fram till några lösningar utan att övergripande beskriva behov av utveckling och samverkan för stadens arbete med att bli en äldrevänlig stad, bilaga 2. Dokumentet utgör ett underlag till det fortsatta planeringsarbetet.

En viktig princip som WHO anger i arbetet med en äldrevänlig stad, är att äldre ska involveras i hela processen. I framtagandet av detta underlag har äldre medborgare samt medarbetare i Stockholms stad givit sin syn på hur en äldrevänlig stad kan utformas. För att skapa delaktighet och inhämta information har två workshoppar arrangerats; en med äldre medborgare och en med professionen. I arbetet har en dialog också förts med nordiska städer som redan påbörjat arbetet, såsom Uppsala, Göteborg och Oslo.

Rapporten, bilaga 2, ger en beskrivning av vad som kan utgöra en äldrevänlig stad i stadens lokala kontext och hur det fortsatta arbetet kan organiseras. Vilka frågor som behöver prioriteras i det program som senare tas fram beskrivs också.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 november 2017 att godkänna förvaltningens förslag *Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program* och att överlämna strategin till kommunstyrelsen för vidare beslut i kommunfullmäktige.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 oktober 2017 har i huvudsak följande lydelse.

För att tillgodose behovet hos stadens äldre invånare krävs en samverkan mellan flera olika aktörer, såväl inom som utanför staden. Det kan också behövas nya arbetssätt och särskilda satsningar. Äldres medverkan har en central roll. Arbetet med en äldrevänlig stad utgör ett långsiktigt och kontinuerligt förbättringsarbete.

Beredning

Ärendet har initierats av Äldrenämnden och remitterats till Stadsledningskontoret, Exploateringsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Trafiknämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, kommunstyrelsens pensionärsråd och kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor. Kommunstyrelsens pensionärsråd har ej inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 3 april 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positiv till äldrenämndens förslag till *Strategin för en äldrevänlig stad – underlag till program*. Strategin beskriver övergripande behoven av utveckling som har betydelse för att skapa en äldrevänlig stad samt viljeinriktningen för stadens arbete. Stadsledningskontoret anser att strategin utgör en bra grund i arbetet med att ta fram ett program. Vidare menar stadsledningskontoret att ett framtaget program kommer vara ett strategiskt viktigt verktyg i stadens arbete med att nå visionen om *Ett Stockholm för alla* och mål 1.7 *Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg med god kvalitet*. Stadsledningskontoret vill lyfta fram att i det fortsatta arbetet med att ta fram ett program är det viktigt att beakta

programmets koppling till stadens planerings- och uppföljningsprocesser. Vidare är det viktigt att konkretisera roller och ansvarsfördelning samt tidplan beträffande genomförandet av programmet.

I strategin betonas att gruppen ”äldre personer” är en heterogen grupp och den tar upp flera perspektiv som det måste tas hänsyn till, såsom exempelvis jämställdhet, mångfald och socioekonomi. Stadsledningskontoret vill påtala vikten av att dessa perspektiv även beaktas i det fortsatta arbetet och det bör övervägas om anhörig- och barnperspektivet ska kompletteras. Likaså är det viktigt att programmet tar fasta på hur de äldres behov och förutsättningar skiljer sig åt mellan stadsdelsnämnderna.

En nyckelfråga som tas upp i strategin är samverkan mellan staden och olika aktörer, såväl interna som externa. Stadsledningskontoret anser att samverkan med Stockholms läns landsting (SLL) i frågor som kollektivtrafiken och sjukvården är särskilt viktigt att uppmärksamma i det fortsatta arbetet. Vidare vill stadsledningskontoret lyfta fram att det även framöver är viktigt med äldres medverkan i arbetet. Likaså är det viktigt att interna och externa aktörer involveras för att förankra arbetet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att *Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program* godkänns med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 8 mars 2018 att besvara remissen med kontorets tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Susanne Wicklund (C) och Michaela Hollis (KD) som instämde i (M) och (L):s reservation.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 februari 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Inom Stockholms stad finns en styrgrupp för äldreboendeplanering. Varje år tar staden fram en boendeplan angående det långsiktiga behovet av vård- och omsorgsboenden till 2040. I planen ingår även en prognos av omfattningen av nybyggnation fram till 2040. Under 2016 presenterade äldreboendeutredningens delrapport som omfattar en nulägesbeskrivning av boenden, behovsutvecklingen, en analys och förslag för att tillgodose behovet av bostäder för äldre. En slutrapport ska lämnas under 2018.

Exploateringsnämnden deltar i styrgruppen för äldreboendeplanering, som behandlar samtliga boendefrågor inom äldreomsorgen, för att på så sätt skapa en helhetsbild av frågor som rör äldres boende. För att säkerställa behovet av bostäder för äldre med rimliga boendekostnader ska exploateringsnämnden under året markanvisa 300 seniorbostäder upplåtna med hyresrätt.

Exploateringsnämnden ska redan i planeringsprocessens tidiga skeden utveckla samverkan med berörda fack- och stadsdelsnämnder. Nämnden medverkar även i stadens arbete med att säkerställa att behovet av äldreboendeplatser uppfylls fram till år 2040.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2018 att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 mars 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadsnämnden ser positivt på att Stockholms stad nu har anpassat WHO:S temaområden till Stockholms stads förutsättningar. Nämnden ansvarar för många av de temaområden som lyfts och precis som strategin lyfter arbetar nämnden aktivt för att förbättra åldersperspektivet i stadsplaneringen.

Översiktsplanen lyfter bland annat hur trygghet påverkar äldres benägenhet att gå ut i samhället. Därmed påverkas även självständighet, fysisk hälsa, social integrering och emotionellt välmående. De äldres behov av trygghet, framkomlighet och fysisk aktivitet ska främjas, liksom behoven av rekreation och att kunna ta del av idrotts- och kulturliv.

Stadsbyggnadskontoret medverkar i det storstadsnätverk som leds av funktionshindersombudsmannen samt äldreombudsmannen. Syfte är att utbyta kunskap med Göteborg, Malmö och Linköping om hur städerna kan anpassa sig till den ökande äldrebefolkningen.

Nämnden ansvarar även för bostadsanpassningen som genom bostadsanpassningsbidraget möjliggör att fler i större utsträckning kan bo kvar i sin bostad och leva ett så självständigt liv som möjligt.

Stadsbyggnadsnämnden delar uppfattningen om att det är angeläget att bygga vidare på det arbete som redan pågår i staden och som ligger i linje med ansatsen om en äldrevänlig stad.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 8 mars 2018 att godkänna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Cecilia Brinck m.fl. (M), Patrik Silverudd (L) och Karin Ernlund (C), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Mikael Valier (KD) som instämde i (M) och (L):s reservation.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 januari 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret ser positivt på ambitionen att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad. Vidare välkomnar kontoret viljan att öka och utveckla samverkan både inom staden och externt, för att göra Stockholms stad till en äldrevänlig stad.

Inriktningen i detta arbete är i linje med vad trafikkontoret redan idag arbetar med för att skapa en tillgänglig och inkluderande stad för alla. Hur staden ska möta utvecklingen av en åldrande befolkning är en aktuell och prioriterad fråga då det kommer att ställa nya krav på vår samhällsorganisation.

I remissen under temaområde utomhusmiljöer och byggnader tas upp att miljön utomhus och i offentliga byggnader har stor betydelse för äldre personers rörlighet, oberoende och livskvalitet. Trafikkontoret tycker det är bra att denna fråga lyfts fram. Redan idag arbetar kontoret genom olika strategiska dokument och planer för att öka möjligheter till äldrevänliga miljöer i det offentliga rummet, bland annat genom gångplanen, hastighetsplaner, tillgänglighetsprogram, Grönare Stockholm samt möbelprogrammet.

Kontoret har under många år arbetat aktivt med att göra stadens utemiljö mer tillgänglig för äldre och personer med olika typer av funktionsnedsättningar. Många av åtgärderna behandlar önskemål som har kommit fram under den genomförda workshopen med äldre. Exempel på åtgärder är:

- Nya sittplatser
- Fler tillgänglighetsanpassade sittplatser
- Offentliga toaletter som är gratis och självrengörande
- Kontrastmarkering av trappor
- Räcken längs lutande gångvägar
- Kontrasterande plattor vid övergångsställen
- Kantstenssänkning vid t.ex. gångpassager, angoringsplatser, övergångsställen, m.m.
- Ledstråk på öppna ytor

- Utbyte av ojämn markbeläggning till jämn markbeläggning
- Översyn av hastigheter
- Gator som gjorts om till bilfria gågator sommartid
- Trygghetsskapande åtgärder, t ex belysning
- Större fokus på gångbana kontra körbana vid vinterväghållning
- Halkbekämpning vid vissa busshållplatser
- Utegyms
- Försök med sopsaltning på några gångbanor för att utveckla metoder som är särskilt anpassade för dessa ytor.

För att skapa förutsättningar samt tillgodose behovet hos stadens äldre medborgare krävs en nära samverkan mellan flera olika aktörer. Stadens tekniska förvaltningar bör i det fortsatta arbetet engageras aktivt i processen. Trafikkontoret har många olika tekniska kompetenser, vars kunskaper är viktiga att fånga upp redan i ett tidigt skede.

I den färdiga strategin bör frågan om samverkan med landstinget tas upp eftersom landstinget ansvarar för kollektivtrafiken vilken är avgörande för äldres rörlighet och mobilitet. Kollektivtrafiken drivs av Trafikförvaltningen men staden är som väghållare ansvarig för utformningen av busshållplatserna (exkl. väderskydd och stolpar) samt vägar till hållplatser och andra knutpunkter för kollektivtrafiken. De tillgänglighetsåtgärder som staden utför bidrar också till ökad möjlighet att resa kollektivt.

Rapporten poängterar att äldre är en heterogen grupp och deras förutsättningar och behov varierar mellan de olika stadsdelarna och därför behöver åtgärderna vara anpassade utifrån de olika förutsättningarna. Stadsdelsförvaltningarna bör därför läggas till på listan över viktiga aktörer att ha med i den fortsatta processen.

I listan över WHO:s faktorer som kan verka som möjliggörare eller hinder i äldres vardags utomhus, (på sidan 31 i rapporten) är det otydligt vad som verkar som möjliggörare och vad som är hinder. Två olika listor med möjligheter och hinder kan göra den mer användbar. Listan över viktiga aktörer behöver ses över vad gäller stadens berörda nämnder.

Trafikkontoret instämmer i att strategisk kommunikation är en viktig del av i framtagandet av programmet, så att arbetet med äldrevänlig stad är tillgängligt, synligt och väl förankrat i staden.

Äldres medverkan i processen har en central roll. I nästa steg behövs även insatser för att nå äldre i de stadsdelar där färre äldre engagerar sig i vanliga pensionärsorganisationer.

Medborgardialog är en del av trafikkontorets arbetssätt. Att utveckla sätt att nå och få synpunkter från alla grupper bland medborgarna är en utmaning. Föreslaget strategiarbete kan utgöra en viktig del i utvecklingen av detta område, särskilt vad gäller de äldre.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2018 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och därutöver anföra följande:

Det är viktigt med hälsopedagogiska aktiviteter och kulturaktiviteter. En äldrevänlig stad borde ha en målsättning om äldres tillgänglighet till hälsopedagogiska aktiviteter såsom exempelvis balans och muskelträning för att förhindra en död i förtid oavsett orsak. Även sjukdomar som diabetes och hjärtkärlsjukdomar kan förebyggas med hälsopedagogiska åtgärder. FYSS 2017 har dokumenterat hur man anpassar fysisk aktivitet utifrån äldres förutsättningar. En äldrevänlig stad borde också se över äldres möjligheter till kulturaktiviteter och tillgång till litteratur. Detta kan bidra till att främja social gemenskap och motverka ensamhet bland äldre både inom och utom äldreomsorgen. Ansvaret för utförandet av dessa verksamheter faller i huvudsak på oss i stadsdelen. Det är dock även viktigt att dessa synpunkter beaktas i äldreförvaltningens följande arbete med att konkretisera strategin.

Reservation anfördes av Gustav Johansson, Henrik Virro, Erika Wing och Björn Wredberg (alla M), Urban Rybrink och Peter Backlund (båda L), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2018 har i huvudsak följande lydelse.

I underlaget till strategiskt program för en äldrevänlig stad ges inga förslag till lösningar. Förvaltningens förslag till svar på remissen har därför fokus på det fortsatta planeringsarbetet.

Förvaltningen välkomnar att strategin omfattar tillgänglighet och delaktighet inom alla samhällsområden, och inte avgränsas till att bara gälla äldreomsorg. Förutsättningarna för äldres delaktighet behöver förbättras på en rad områden genom ett aktivt tillgänglighetsarbete.

Äldre stockholmare involverades i strategiarbetet genom en workshop som arrangerats inom projektets ram. Sammanlagt 37 personer har varit med och bidragit. Stadsdelsnämndens pensionärsråd fanns representerat i workshopen. Det är positivt att projektet vänt sig direkt till målgruppen.

Förvaltningen vill poängtera att gruppen äldre stockholmare är heterogen, även inom de olika stadsdelarna. Det är viktigt att olika grupper kommer till tals redan när

underlag för en strategi tas fram, och att det tydligt redovisas. För att nå resultat behöver till exempel skilda behov som en följd av funktionsvariation, socioekonomiska faktorer och hälsa beskrivas.

Den workshop som vände sig till professionen involverade främst tjänstepersoner inom äldreomsorg. Två representanter för stadsdelsförvaltningen deltog. Eftersom bara en liten del av äldre stockholmare har insatser från äldreomsorgen föreslår förvaltningen att dialogen bör utvidgas, för att få en lokal förankring med fler verksamheter i staden.

Parallellt med stadens arbete med en strategi för en äldrevänlig stad ska kommunfullmäktige besluta om "Ett Stockholm för alla – Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018 – 2023.

Syftet med strategin för en äldrevänlig stad och programmet för tillgänglighet och delaktighet är detsamma, att skapa en stad för alla stockholmare. Förvaltningen hoppas därför att det fortsatta arbetet samordnas. De anpassningar som behöver göras är kopplade till olika funktionsvariationer snarare än till ålder och förvaltningen ser stora samordningsvinster.

Kopplingen till stadens mål och styrmodellen ILS blir central. Ett antal av de indikatorer och aktiviteter som ska mäta måluppfyllelsen kan samordnas mellan de olika programmen, för ökad effekt. Förvaltningen får genom ett sådant arbetssätt också möjlighet att involvera nämndens pensionärs- och funktionshinderråd i arbetet på ett naturligt sätt.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om Strategi för en äldrevänlig stad.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 8 mars 2018 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtanden som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Bo Arkelsten med flera (alla M) och Helen Jäderlund Eckardt (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Bertil Pelland (C) som instämde i (M) och (L):s uttalande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 februari 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till att ett program för en äldrevänlig stad tas fram. Förvaltningen ser positivt på att äldre personer har varit med i framtagandet av underlag till programmet. Förvaltningen tycker även att det är viktigt att skillnader mellan stadsdelar och kön lyfts fram och beaktas i framtagande av ett program.

Förvaltningen föreslår att nämnden beslutar att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som svar på remissen.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2018 att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande samt därutöver anföra följande.

I Norrmalms stadsdelsområde bor en stor andel av stadens äldre invånare. Stadsdelsnämnden har därför i sin verksamhetsplan För 2018 beslutat att Norrmalm ska vara ett äldrevänligt stadsdelsområde. Ett äldreperspektiv ska finnas med i de beslut som nämnden tar, äldrekonsekvensanalyser i samhällsplaneringen och i frågor om den fysiska miljön.

Äldre personers kompetens och erfarenhet ska tas till vara i verksamheten och i planeringen. Bostäder, vård och omsorg, hemtjänst, anhörigstöd liksom trygg hemgång efter sjukhusvistelse är prioriterade områden att utveckla.

Stadsdelsnämnden välkomnar en strategi för en äldrevänlig stad som främjar ett aktivt liv.

Reservation anfördes av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M) och Margita Jacobsson (L), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M) och Margita Jacobsson (L), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till att staden ska ta fram ett program för en äldrevänlig stad som ska gälla alla äldre, oavsett om de har insatser från äldreomsorgen eller inte. Det hade varit bra med en fylligare beskrivning av varför det ursprungliga uppdraget om att ta fram ett program för stadens framtida äldreomsorg ändrades till att omfatta alla äldre.

Förvaltningen saknar flera perspektiv i programmet. Anhörigperspektivet beskrivs knappast alls och behöver inkluderas då många äldre får stöd och hjälp av anhöriga eller själva stödjer och hjälper anhöriga. Frågan om samverkan med landstinget nämns knappast alls, vilket är förvånande eftersom landstinget ansvarar för både sjukvård och kollektivtrafik, det vill säga samhällsservice som kan vara avgörande för de äldres möjligheter att vara aktiva och delta i samhällslivet. Samverkan med landstinget både i termer av goda exempel och utvecklingsområden, behöver lyftas fram. Under avsnittet ”Transport och mobilitet” framhålls att möjligheten att kunna förflytta sig är avgörande för ett socialt och aktivt liv med tillgång till service, kulturevenemang, kontakt med vänner och släkt. Som framgår av remissen ligger ansvaret för många av dessa frågor inte inom stadens mandat. Förvaltningen delar pensionärsrådets uppfattning om att samverkan mellan huvudmannen för kollektivtrafiken och färdtjänsten (SL och SLL) och staden är av strategisk betydelse.

Som förvaltningen ser det borde den nu aktuella underlaget för att ta fram ett program för en äldrevänlig stad ha skickats till landstinget.

Staden behöver bli bättre anpassad för äldre och skapa mötesforum där de äldres röster tas tillvara. Programmet behöver avspegla den heterogena grupp som äldre faktiskt är, både när det gäller hälsa, etnicitet, boendeförhållanden, utbildning och socioekonomiska förutsättningar.

Målet om en tillgänglig och inkluderande stad med en miljö som främjar ett aktivt liv – hela livet, stämmer väl överens med stadens vision om *Ett Stockholm för alla*. När det gäller utformningen av den fysiska utemiljön har staden redan flera strategiska dokument: *Gångplan – en del av framkomlighetsstrategin*, *Grönare Stockholm* och *Stadsdelsvisa parkplaner*. Dessa dokument beskriver hur tillgänglighet, trygghet och en inkluderande miljö för alla ska uppnås. Dessa dokument omnämns inte i remissen. Förvaltningen är tveksam till om det behövs ytterligare ett strategiskt dokument för planering och utformning av den fysiska utemiljön. Det behöver förtydligas hur den nu föreslagna strategin är tänkt att komplettera de strategiska dokument som redan finns när det gäller den fysiska miljön.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2018 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Ersättaryttrande gjordes av Sofia Tahko (KD) och Baner Sabet (C), *bilaga 1*.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 februari 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Den fysiska och sociala miljön påverkar välmående, självständighet, identitet och hälsa för alla människor oavsett ålder. Äldre personer är generellt i en högre utsträckning än yngre bundna vid och beroende av sin närmiljö. Det är därför extra viktigt att äldres livsvillkor uppmärksammas vid alla typer av stadsplanering. En anpassad ytermiljö med god tillgänglighet är inte bara betydelsefullt för de äldres välbefinnande utan kan även skjuta upp behovet av äldreomsorg.

Även om fler äldre kan förväntas vara friska högre upp i åren i framtiden så kommer behov av äldreomsorg så småningom för de flesta att uppstå. Det vore därför önskvärt att i ett upprättat program om en äldrevänlig stad även beskriva vilken äldreomsorg staden planerar bedriva i framtiden. Detta perspektiv saknas till stor del i underlaget.

En välfungerande och lättillgänglig äldreomsorg är viktigt inte bara för individen utan även för anhöriga. Många anhöriga har ett tungt omvårdnadsansvar, i en del fall på grund av att samhället inte kunnat tillgodose behoven.

Att de äldre involveras i processen att skapa en äldrevänlig stad är en förutsättning. Äldre är dock ingen homogen grupp. Det finns stora sociala och demografiska skillnader inom gruppen. Människor med samma ålder kan besitta mycket olika egenskaper och därigenom ha mycket olika behov. Det är rimligt att anta att vid olika former av deltagarprocesser är vissa grupper av äldre sällan representerade. Orsakerna kan vara flera och många äldre känner ett bristande engagemang. För att skapa ett engagemang ska de äldre känna att deras deltagande i olika forum leder till ett reellt inflytande.

Förvaltningen ställer sig positiv till att ett underlag till program för en äldrevänlig stad tagits fram. Underlaget uppmärksammar viktiga förbättrings- och utvecklingsområden för vad som har betydelse vid skapandet av en äldrevänlig stad. Förvaltningen ser också vikten av att de stora skillnaderna mellan de olika stadsdelsområdena lyfts fram.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 22 mars 2018 att lämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av Elisabeth Johnson m.fl. (alla M), Jan Jönsson m.fl. (båda L), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Salar Rashid med flera (alla S), Lorena Delgado med flera (alla V) och Sara Grolander med flera (alla MP), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Erik Sihlberg (C) som instämmer i Moderaternas och Liberalernas reservation.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 februari 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är överlag positiv till Strategin för en äldrevänlig stad. Strategin presenterar inte färdiga lösningar men lyfter de behov av utveckling som den demografiska utvecklingen kommer att ställa på stadens verksamheter.

Förvaltningen delar bilden av att ökad samverkan mellan staden och andra aktörer, samt ett förebyggande arbete för alla äldre är viktigt. Detta i syfte att möta kommande utmaningar i och med den åldrande befolkningen.

I strategin beskrivs de stora skillnader som finns mellan stadens olika stadsdelar avseende befolkningens medellivslängd, ohälsotal, inkomst samt upplevd trygghet. I kapitlet ”Nästa steg” slås fast att det är viktigt att det ges utrymme för anpassning utifrån dessa skillnader i förutsättningar i arbetet mot en äldrevänlig stad, samt att det fortsatta arbetet görs i samråd med berörda nämnder, något förvaltningen välkomnar och anser viktigt.

Utifrån aspekten om olikheter i förutsättningar för stadsdelarna hade förvaltningen velat se analys i strategin avseende representativitet och jämställdhet.

Representativitet

I strategin beskrivs WHO:s modell för arbetet med en äldrevänlig stad och vikten av att äldre kommer till tals i planeringen av det fortsatta arbetet mot en äldrevänlig stad. En stor andel av invånarna i Skärholmens stadsdelsnämndsområde har invandrat till Sverige eller har föräldrar som invandrat till Sverige. Av strategin framgår att Äldrenämnden hade svårt att locka deltagare från Skärholmen, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta till den workshop för äldre som anordnades. Förvaltningen saknar beskrivning av olikheter mellan stadsdelarna i andelen invandrad befolkning, samt en analys av vad det har inneburit för framtagandet av strategin att denna del av den äldre befolkningen hade låg representation i den workshop som anordnades. Avseende de områden som beskrivs i avsnittet ”Olikheter mellan stadsdelarna” har invånarna i Skärholmen också kortare medellivslängd, högre ohälsotal, lägre inkomst samt upplever en högre grad av otrygghet än invånarna i de flesta andra stadsdelar inom staden. Förvaltningen erfar att äldre personer som själva invandrat, eller anhöriginvandrat och som har bristande kunskap i svenska språket och dataanvändning samt har stått utanför den svenska arbetsmarknaden när denne var i arbetsför ålder är svåra att nå med de aktiviteter, den information och den uppsökande verksamhet som förvaltningen erbjuder. Dessa invånare har också låg representation i beslutande eller rådgörande organ i den demokratiska processen.

Det arbete som staden redan gör för äldre når inte alltid denna målgrupp. I exempelvis avsnittet ”Hur når vi de äldre?” redovisas de förslag som framkom i

workshopen för de äldre. Utifrån förvaltningens erfarenheter bedömer förvaltningen att med de informationskanaler som föreslås riskerar staden att inte nå den ovan beskrivna målgruppen. Förvaltningen vill lyfta vikten av att utforma det fortsatta arbetet med en medvetenhet om detta. En stor utmaning i arbetet mot målet om en äldrevänlig stad för samtliga äldre ligger i att också nå denna målgrupp.

Jämställdhet

I dokumentet "Strategi för en äldrevänlig stad" används det ökönade ordet äldre om personer som är 65 år eller äldre. I avsnittet "Olikheter mellan stadsdelar" beskrivs skillnader mellan kvinnor och män men i strategin som helhet saknas en analys av vad detta kan innebära för det fortsatta arbetet. I kapitlet "Nästa steg" skulle med fördel en beskrivning av hur det fortsatta arbetet ska genomföras utifrån ett genusperspektiv och utifrån jämställdhetsintegrering som metod kunna införas.

De sex tematiska områdena

Förvaltningen är överlag positiv till de synpunkter och förslag som redovisas under respektive temaområdes rubrik i kapitlet "Äldrevänlig stad". Förvaltningen vill framföra egna synpunkter och förslag på innehållet i beskrivningen av följande temaområden:

Bostäder

Förvaltningen ser positivt på förslaget om ett varierat utbud av bostäder som är trygga, fullt tillgängliga och anpassade till de äldres behov både när det gäller pris/hyra men även utformning. Detta är särskilt viktigt avseende de mindre bostäderna då dessa är särskilt efterfrågade av äldre. Förvaltningen har dock sett exempel på hur upprustning, anpassning samt renovering av hyresrätter har resulterat i stora hyreshöjningar för äldre och vill lyfta den väldigt viktiga aspekten att upprustning av bostadsbeståndet inte får resultera i att äldre inte har råd att bo kvar.

Förvaltningen ser väldigt positivt på förslaget om "flyttcoacher" som ett sätt att sänka den tröskel en flytt innebär för många äldre. Äldre som bor i äganderätt och som vill flytta, t ex till något mindre, ser försäljningsprocessen som ett stort hinder för en flytt. Att i den situationen kunna få hjälp av en flyttcoach tror förvaltningen skulle kunna underlätta för den äldre att ta det steget. Även praktisk hjälp att packa ihop och transportera bohag vid en flytt till ett seniorboende skulle kunna underlätta för äldre att ta steget att flytta. En flyttcoach skulle också kunna arbeta med informationsinsatser på flera språk om hur äldre kan anmäla sig till Bostadsförmedlingen.

Ta tillvara äldres resurser

I avsnittet beskrivs hur samhället, både på arbetsmarknaden och i ideell sektor, på många plan misslyckas med att ta tillvara äldre invånares resurser på grund av att verksamheten inte anpassas till äldre i tillräcklig utsträckning. Förvaltningen vill

framhålla att det svenska samhället i stort har svårigheter med att ta tillvara invandrade invånarens resurser överlag vilket kan konstateras genom en högre arbetslöshet i denna grupp i jämförelse med invånare födda i Sverige. För invånare som invandrat och passerat 65 års ålder finns en än större risk att dennes resurser inte tas tillvara. Arbetet med att ta tillvara äldres resurser hänger samman med inställningen till att ta tillvara icke-normativa personers erfarenheter i samhället överlag. Arbetet mot en förändring av detta behöver utformas utifrån en ökad medvetenhet för att nå framgång.

Samhällsstöd och service

Förvaltningen ser positivt på det förslag som lagts om att införa en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som ger kommunerna lagstöd för förenklad biståndshandläggning. Detta skulle möjliggöra att biståndshandläggarnas resurser kan prioriteras till där den behövs bättre och eventuellt lätta arbetsbelastningen.

Förvaltningen instämmer i att den negativa bild som ges av äldreomsorgen i media är ett problem. Förvaltningen har vid jämförelse mellan resultaten av demokratiundersökningen och Socialstyrelsens årliga brukarundersökning kunnat konstatera att invånarnas förtroende för äldreomsorgen i stadsdelen är betydligt lägre hos den del av befolkningen som inte nyttjar äldreomsorg. Förvaltningen har gjort antagandet att en förklaring ligger i just den mediala bilden. För att motverka detta anser förvaltningen det viktigt att arbeta med att ge korrekt information om vad förvaltningen kan erbjuda och vad de äldre kan förvänta sig av kommunen. Äldre direkt är en funktion som förvaltningen ser positivt på. Många ärenden kan hanteras där vilket avlastar förvaltningens biståndsbedömare. Äldre direkt har dock svårt att besvara frågor om lokala detaljer och utformningar. För de äldre finns en risk att Äldre direkt upplevs som opersonligt och avlägset. Som en del av det uppsökande arbetet kommer förvaltningens Beställarenhet för äldre anordna öppna infoträffar för att på så sätt erbjuda de äldre en möjlighet att träffa en fysisk person med en större lokal kännedom och lokalt mandat. Förvaltningen har i sitt arbete med bostadsbyggnadsprojektet Fokus Skärholmen anordnat samråd. Vi ett av dessa framkom att många äldre uppskattade den lokal som var öppen att besöka för allmänheten under hela samrådstiden där det fanns personal som kunde besvara frågor. I framtiden lär den äldre befolkningen ha en högre kompetens och vana i att använda digitala verktyg för att söka och få information och svar på frågor. Till dess är det för många äldre fortfarande det personliga mötet som är det viktigaste sättet att uppnå trygghet och inflytande över sin situation.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor beslutade vid sitt sammanträde den 26 februari 2018 att instämma i det som trafikkontoret skriver om vikten av samverkan med landstinget kopplat till kollektivtrafiken.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) enligt följande.

Vice ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och Abit Dundar (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna förslaget till beslut och att därutöver anföras:

Alla stockholmare ska kunna åldras med frihet, självbestämmande och värdighet. Äldre ska respekteras för sin individualitet och sina livsval. Möjligheten att påverka sitt eget liv ska inte försämrats bara för att man blir gammal.

De fokusområden som lyfts i underlaget och som utgår från WHO:s definitioner på en äldrevänlig stad berör knappt omsorgssidan. Begreppet ”program för framtidens äldreomsorg” leder tankarna till ett genomtänkt och sammanhållet program för stadens äldreomsorg, där förebyggande verksamhet, hemtjänst, boende, hemsjukvård och även samverkan med landstinget finns som naturliga och sammanhållande delar. Det ter sig inte sannolikt att detta kommer att vara fokus för strategin för en äldrevänlig stad. Idén att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad är lovvärd. Staden behöver bli bättre anpassad för alla äldre, såväl de som har äldreomsorg som de som inte har det. Livsvillkoren för alla äldre – även dem som inte har äldreomsorg - behöver uppmärksammas mer. Att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad står inte i konflikt med, men kan heller inte ersätta, ett program för framtidens äldreomsorg. Därför bör arbetet med ett sådant program återupptas. Ett sådant program kan innebära en mer sammanhållen omsorgskedja och långsiktig planering för hur vi ska hantera en ökande åldrande befolkning.

Angående underlaget och det kommande arbetet har vi följande specifika synpunkter: Vi vill betona vikten av att involvera fler äldre i arbetet med strategin och inte minst nå äldre i de stadsdelar där färre äldre engagerar sig i traditionella pensionärsorganisationer. Även om den workshop som anordnades med äldre innehöll för få deltagare för att några mer omfattande slutsatser ska kunna dras så bekräftar ändå resultaten att trygga och anpassade bostäder och en bra äldreomsorg är viktiga frågor för många äldre. Detta understryker betydelsen av att dessa perspektiv inte tappas ur sikte. Frågan om samverkan med landstinget saknas i princip helt. Detta ter sig svårbegripligt, i synnerhet eftersom landstingets ansvarsområden sjukvård och kollektivtrafik är avgörande för en värdig och bra ålderdom. Även om staden inte har rådighet över dessa områden måste arbetet med en äldrevänlig stad självklart innefatta dialog och samverkan med landstinget. Analysen av inkomstfördelning är tunn och måste kompletteras med uppgifter som inte finns i hållbarhetskommisionens rapporter. En fråga som är av avgörande betydelse för många personer när de tänker på sitt åldrande är pensionerna.

Pensionerna – förvisso en statlig fråga - påverkar naturligtvis frågan om vilken levnadsstandard, service osv som man kan rimligtvis förvänta sig som äldre oavsett inkomst, och vad som bör kunna variera utifrån betalningsförmåga. Underlaget refererar till statliga utredningar som SOU 2008:113, SOU 2015:85 och SOU 2017:21. Det är förvånande att man inte refererar till Ds 2017:12 som de facto innehåller skarpa förslag inom såväl boende som hemtjänst. Anhörigperspektivet saknas helt, vilket också är förvånande med tanke på att många av de anhöriga själva är äldre. Det är anmärkningsvärt att situationen för kvinnor som utför informell omsorg åt personer utanför det egna hushållet tas upp men inte situationen för dem som vårdar anhöriga. Inte minst med tanke på att det finns en stark jämställdhetsaspekt på de anhörigas situation borde denna aspekt ha lyfts fram tydligare. Arbetet mot åldersdiskriminering är viktigt för en äldrevänlig stad.

Trots en mycket ambitiös retorik från majoritetens sida som rör diskriminering och mänskliga rättigheter konstaterar vi att stadens faktiska arbete mot åldersdiskriminering inte är särskilt omfattande. Staden måste bland annat öka möjligheterna för äldre arbetstagare att stanna kvar i arbetslivet. En fråga som också påverkar de äldres förmåga och vilja att stanna kvar i arbetslivet längre är de ekonomiska incitamenten. Att höja skatterna för äldre som arbetar, som regeringen och majoriteten har gjort, bidrar knappast till en stad där äldre arbetstagare känner sig välkomna och uppskattade.

I en äldrevänlig stad är det givetvis också lätt för äldre att starta och driva företag. I underlaget anges det: ”Deltagarna förmedlade en osäkerhet kring om de verkligen kommer att få hjälp den dag de behöver det.” Det visar på behovet av att en äldrevänlig stad kan garantera att äldre får den hjälp de behöver. Det här är centrala frågor för en äldrevänlig stad som inte får förbises till förmån för mer abstrakta och symboliska fokusområden. Punkten 1c om framtagande av program framstår som central, i ljuset av att föreliggande dokument endast är ett underlag. Då är det märkligt att beskrivningen av den kommande processen är mycket tunn. Vi hade förväntat oss en tydligare färdplan framåt.

Vi upprepar vikten av att även äldre som inte nås av traditionella former av intressepolitisk påverkan kan göra sin röst hörd. Det arbete med lokala utvecklingsplaner och medborgarbudget som majoriteten har bedrivit inom andra områden riskerar dock att bli en övning i symbolpolitik och falska förespeglningar snarare än verklig påverkan. Det är något anmärkningsvärt att rubriken ”involvering av yrkesaktörer” huvudsakligen handlar om kommunikation nedåt, och inte om själva framtagandet av programmet. Den professionsworkshop som förvaltningen anordnade involverade endast deltagare från äldreomsorgen, trots att strategiarbetet har ett brett anslag där frågor som rör den fysiska stadsmiljön tar stor plats. För att ambitionerna om en äldrevänlig stad ska kunna förverkligas måste arbetet med strategin inte bara förankras hos, utan också tas fram av den samlade kompetens som finns i staden.

Trafiknämnden

Reservation anfördes av Cecilia Brinck m.fl. (alla M), Patrik Silverudd (L) och Karin Ernlund (C) enligt följande.

Vice ordföranden Cecilia Brinck m.fl. (M), Patrik Silverudd (L) och Karin Ernlund (C) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag till remissvar samt att därutöver anföra följande:

Alla stockholmare ska kunna åldras med frihet, självbestämmande och värdighet. Äldre ska respekteras för sin individualitet och sina livsval. Möjligheten att påverka sitt eget liv ska inte försämrats bara för att man blir gammal.

De fokusområden som lyfts i underlaget och som utgår från WHO:s definitioner på en äldrevänlig stad berör knappt omsorgssidan. Begreppet ”program för framtidens äldreomsorg” leder tankarna till ett genomtänkt och sammanhållet program för stadens äldreomsorg, där förebyggande verksamhet, hemtjänst, boende, hemsjukvård och även samverkan med landstinget finns som naturliga och sammanhållande delar. Det ter sig inte sannolikt att detta kommer att vara fokus för strategin för en äldrevänlig stad. Idén att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad är lovvärd. Staden behöver bli bättre anpassad för alla äldre, såväl de som har äldreomsorg som de som inte har det.

Livsvillkoren för alla äldre – även dem som inte har äldreomsorg - behöver uppmärksammas mer. Att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad står inte i konflikt med, men kan heller inte ersätta, ett program för framtidens äldreomsorg. Därför bör arbetet med ett sådant program återupptas. Ett sådant program kan innebära en mer sammanhållen omsorgskedja och långsiktig planering för hur vi ska hantera en ökande åldrande befolkning.

Angående underlaget och det kommande arbetet har vi följande specifika synpunkter: Vi vill betona vikten av att involvera fler äldre i arbetet med strategin och inte minst nå äldre i de stadsdelar där färre äldre engagerar sig i traditionella pensionärsorganisationer. Även om den workshop som anordnades med äldre innehöll för få deltagare för att några mer omfattande slutsatser ska kunna dras så bekräftar ändå resultaten att trygga och anpassade bostäder och en bra äldreomsorg är viktiga frågor för många äldre. Detta understryker betydelsen av att dessa perspektiv inte tappas ur sikte. Frågan om samverkan med landstinget saknas i princip helt. Detta ter sig svårbegripligt, i synnerhet eftersom landstingets ansvarsområden sjukvård och kollektivtrafik är avgörande för en värdig och bra ålderdom. Även om staden inte har rådighet över dessa områden måste arbetet med en äldrevänlig stad självklart innefatta dialog och samverkan med landstinget. Analysen av inkomstfördelning är tunn och måste kompletteras med uppgifter som inte finns i hållbarhetskommissionens rapporter. En fråga som är av avgörande betydelse för många personer när de tänker på sitt åldrande är pensionerna.

Pensionerna – förvisso en statlig fråga - påverkar naturligtvis frågan om vilken levnadsstandard, service osv som man kan rimligtvis förvänta sig som äldre oavsett inkomst, och vad som bör kunna variera utifrån betalningsförmåga. Underlaget refererar till statliga utredningar som SOU 2008:113, SOU 2015:85 och SOU 2017:21. Det är förvånande att man inte refererar till Ds 2017:12 som de facto innehåller skarpa förslag inom såväl boende som hemtjänst. Anhörigperspektivet saknas helt, vilket också är förvånande med tanke på att många av de anhöriga själva är äldre. Det är anmärkningsvärt att situationen för kvinnor som utför informell omsorg åt personer utanför det egna hushållet tas upp men inte situationen för dem som vårdar anhöriga. Inte minst med tanke på att det finns en stark jämställdhetsaspekt på de anhörigas situation borde denna aspekt ha lyfts fram tydligare. Arbetet mot åldersdiskriminering är viktigt för en äldrevänlig stad.

Trots en mycket ambitiös retorik från majoritetens sida som rör diskriminering och mänskliga rättigheter konstaterar vi att stadens faktiska arbete mot åldersdiskriminering inte är särskilt omfattande. Staden måste bland annat öka möjligheterna för äldre arbetstagare att stanna kvar i arbetslivet. En fråga som också påverkar de äldres förmåga och vilja att stanna kvar i arbetslivet längre är de ekonomiska incitamenten. Att höja skatterna för äldre som arbetar, som regeringen och majoriteten har gjort, bidrar knappast till en stad där äldre arbetstagare känner sig välkomna och uppskattade.

I en äldrevänlig stad är det givetvis också lätt för äldre att starta och driva företag. I underlaget anges det: ”Deltagarna förmedlade en osäkerhet kring om de verkligen kommer att få hjälp den dag de behöver det.” Det visar på behovet av att en äldrevänlig stad kan garantera att äldre får den hjälp de behöver. Det här är centrala frågor för en äldrevänlig stad som inte får förbises till förmån för mer abstrakta och symboliska fokusområden. Punkten 1c om framtagande av program framstår som central, i ljuset av att föreliggande dokument endast är ett underlag. Då är det märkligt att beskrivningen av den kommande processen är mycket tunn. Vi hade förväntat oss en tydligare färdplan framåt.

Vi upprepar vikten av att även äldre som inte nås av traditionella former av intressepolitisk påverkan kan göra sin röst hörd. Det arbete med lokala utvecklingsplaner och medborgarbudget som majoriteten har bedrivit inom andra områden riskerar dock att bli en övning i symbolpolitik och falska förespeglningar snarare än verklig påverkan. Det är något anmärkningsvärt att rubriken ”involvering av yrkesaktörer” huvudsakligen handlar om kommunikation nedåt, och inte om själva framtagandet av programmet. Den professionsworkshop som förvaltningen anordnade involverade endast deltagare från äldreomsorgen, trots att strategiarbetet har ett brett anslag där frågor som rör den fysiska stadsmiljön tar stor plats. För att ambitionerna om en äldrevänlig stad ska kunna förverkligas måste arbetet med strategin inte bara förankras hos, utan också tas fram av den samlade kompetens som finns i staden.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Gustav Johansson, Henrik Virro, Erika Wing och Björn Wredberg (alla M), Urban Rybrink och Peter Backlund (båda L) enligt följande.

Vice ordföranden Gustav Johansson, ledamöterna Henrik Virro, Erika Wing, tjänstgörande ersättaren Björn Wredberg alla (M), ledamoten Urban Rybrink, tjänstgörande ersättaren Peter Backlund båda (L) reserverade sig mot beslutet till förmån för förvaltningens förslag.

Alla stockholmare ska kunna åldras med frihet, självbestämmande och värdighet. Äldre ska ha respekt för sin individualitet och sina livsval. Möjligheten att påverka sitt eget liv ska inte försämrats bara för att man blir gammal.

I budget för 2017 skrev majoriteten följande: ”De stora behoven ställer fortsatta krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna och krav på samordning av äldrenämnden. För att säkra långsiktighet och stabilitet i arbetet ska äldrenämnden under 2017 ta fram ett program för framtidens äldreomsorg.”

Enligt äldreförvaltningens tjänsteutlåtande har ”detta utvecklats till att ta fram ett underlag till ett program för en ”Äldrevänlig stad”. Arbetet ska således gälla alla äldre, oavsett om de har äldreomsorg eller inte.”

Begreppet ”program för framtidens äldreomsorg” leder tankarna till ett genomtänkt och sammanhållet program för stadens äldreomsorg, där förebyggande verksamhet, hemtjänst, boende, hemsjukvård och även samverkan med landstinget finns som naturliga och sammanhållande delar. Det ter sig inte sannolikt utifrån befintligt underlag att detta kommer att vara fokus för strategin för en äldrevänlig stad.

Att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad står inte i konflikt med, men kan heller inte ersätta, ett program för framtidens äldreomsorg. Därför bör arbetet med ett sådant program återupptas. Att överge tanken på ett sådant program innebär att staden försitter en chans att skapa en mer sammanhållen omsorgskedja och långsiktigt planera för hur vi ska hantera en åldrande befolkning.

I det kommande arbetet vill vi specifikt lyfta betydelsen av samverkan med landstinget, anhörig- och jämställdhetsperspektiv och arbetet mot åldersdiskriminering, inklusive möjligheten för äldre att kunna delta i arbetslivet. Vi vill betona vikten av att även äldre som inte nås av traditionella former av intressepolitisk påverkan kan göra sin röst hörd i det kommande arbetet.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Bo Arkelsten med flera (alla M) och Helen Jäderlund Eckardt (L) enligt följande.

Alla stockholmare ska kunna åldras med frihet, självbestämmande och värdighet. Äldre ska ha respekt för sin individualitet och sina livsval. Möjligheten att påverka sitt eget liv ska inte försämrats bara för att man blir gammal.

I budget för 2017 skrev majoriteten följande: ”De stora behoven ställer fortsatta krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna och krav på samordning av äldrenämnden. För att säkra långsiktighet och stabilitet i arbetet ska äldrenämnden under 2017 ta fram ett program för framtidens äldreomsorg.”

Enligt äldreförvaltningens tjänsteutlåtande har ”detta utvecklats till att ta fram ett underlag till ett program för en ”Äldrevänlig stad”. Arbetet ska således gälla alla äldre, oavsett om de har äldreomsorg eller inte.

Begreppet ”program för framtidens äldreomsorg” leder tankarna till ett genomtänkt och sammanhållet program för stadens äldreomsorg, där förebyggande verksamhet, hemtjänst, boende, hemsjukvård och även samverkan med landstinget finns som naturliga och sammanhållande delar. Det ter sig inte sannolikt utifrån befintligt underlag att detta kommer att vara fokus för strategin för en äldrevänlig stad.

Att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad står inte i konflikt med, men kan heller inte ersätta, ett program för framtidens äldreomsorg. Därför bör arbetet med ett sådant program återupptas. Att överge tanken på ett sådant program innebär att staden försitter en chans att skapa en mer sammanhållen omsorgskedja och långsiktigt planera för hur vi ska hantera en åldrande befolkning.

I det kommande arbetet vill vi specifikt lyfta betydelsen av samverkan med landstinget, anhörig- och jämställdhetsperspektiv och arbetet mot åldersdiskriminering, inklusive möjligheten för äldre att kunna delta i arbetslivet. Vi vill betona vikten av att även äldre som inte nås av traditionella former av intressepolitisk påverkan kan göra sin röst hörd i det kommande arbetet.

För övrigt hänvisar vi till alliansens reservation i socialnämnden.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M) och Margita Jacobsson (L) enligt följande.

Vice ordföranden Petra Gardos Ek m.fl. (M) och tjänstgörande ersättaren Margita Jacobsson (L) ansåg att stadsdelsnämnden skulle ha beslutat att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Petra Gardos Ek m.fl. (alla M) Margita Jacobsson (L) enligt följande.

Alla stockholmare ska kunna åldras med frihet, självbestämmande och värdighet. Äldre ska ha respekt för sin individualitet och sina livsval. Möjligheten att påverka sitt eget liv ska inte försämrats bara för att man blir gammal.

I budget för 2017 skrev majoriteten följande: "De stora behoven ställer fortsatta krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna och krav på samordning av äldrenämnden. För att säkra långsiktighet och stabilitet i arbetet ska äldrenämnden under 2017 ta fram ett program för framtidens äldreomsorg."

Enligt äldreförvaltningens tjänsteutlåtande har "detta utvecklats till att ta fram ett underlag till ett program för en "Äldrevänlig stad". Arbetet ska således gälla alla äldre, oavsett om de har äldreomsorg eller inte."

Begreppet "program för framtidens äldreomsorg" leder tankarna till ett genomtänkt och sammanhållet program för stadens äldreomsorg, där förebyggande verksamhet, hemtjänst, boende, hemsjukvård och även samverkan med landstinget finns som naturliga och sammanhållande delar. Det ter sig inte sannolikt utifrån befintligt underlag att detta kommer att vara fokus för strategin för en äldrevänlig stad.

Att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad står inte i konflikt med, men kan heller inte ersätta, ett program för framtidens äldreomsorg. Därför bör arbetet med ett sådant program återupptas. Att överge tanken på ett sådant program innebär att staden försätter en chans att skapa en mer sammanhållen omsorgskedja och långsiktigt planera för hur vi ska hantera en åldrande befolkning.

I det kommande arbetet vill vi specifikt lyfta betydelsen av samverkan med landstinget, anhörig- och jämställdhetsperspektiv och arbetet mot åldersdiskriminering, inklusive möjligheten för äldre att kunna delta i arbetslivet. Vi vill betona vikten av att även äldre som inte nås av traditionella former av intressepolitisk påverkan kan göra sin röst hörd i det kommande arbetet.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Ersätтарыttrande gjordes av Sofia Tahko (KD) och Baner Sabet (C) enligt följande.

Om vi hade haft rösträtt hade vi föreslagit nämnden att besluta enligt följande:

Att godkänna förvaltningens förslag "Strategi för en äldrevänlig stad".

Att därutöver anföra:

Alla stockholmare ska kunna åldras med frihet, självbestämmande och värdighet.

Äldre ska respekteras för sin individualitet och sina livsval. Möjligheten att påverka sitt eget liv ska inte försämrats bara för att man blir gammal.

Idén att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad är lovvärd. Staden behöver bli bättre anpassad för alla äldre, såväl de som har äldreomsorg som de som inte har det.

Livsvillkoren för alla äldre – även dem som inte har äldreomsorg - behöver uppmärksammas mer.

Vi vill betona vikten av att involvera fler äldre i arbetet med strategin och inte minst nå äldre i de stadsdelar där färre äldre engagerar sig i traditionella pensionärsorganisationer. Även om den workshop som anordnades med äldre innehöll för få deltagare för att några mer omfattande slutsatser ska kunna dras så bekräftar

ändå resultaten att trygga och anpassade bostäder och en bra äldreomsorg är viktiga frågor för många äldre. Detta understryker betydelsen av att dessa perspektiv inte tappas ur sikte.

Frågan om samverkan med landstinget saknas i princip helt. Detta ter sig svårbegripligt, i synnerhet eftersom landstingets ansvarsområden sjukvård och kollektivtrafik är avgörande för en värdig och bra ålderdom. Även om staden inte har rådighet över dessa områden måste arbetet med en äldrevänlig stad självklart innefatta dialog och samverkan med landstinget.

Analysen av inkomstfördelning är tunn och måste kompletteras med uppgifter som inte finns i hållbarhetskommisionens rapporter. En fråga som är av avgörande betydelse för många personer när de tänker på sitt åldrande är pensionerna. Pensionerna – förvisso en statlig fråga - påverkar naturligtvis frågan om vilken levnadsstandard, service osv som man kan rimligtvis förvänta sig som äldre oavsett inkomst, och vad som bör kunna variera utifrån betalningsförmåga.

Underlaget refererar till statliga utredningar som SOU 2008:113, SOU 2015:85 och SOU 2017:21. Det är förvånande att man inte refererar till Ds 2017:12 som ju innehåller skarpa förslag inom såväl boende som hemtjänst.

Anhörigperspektivet saknas helt, vilket också är förvånande med tanke på att många av de anhöriga själva är äldre. Det är anmärkningsvärt att situationen för kvinnor som utför informell omsorg åt personer *utanför* det egna hushållet tas upp men inte situationen för dem som vårdar anhöriga. Inte minst med tanke på att det finns en stark jämställdhetsaspekt på de anhörigas situation borde denna aspekt ha lyfts fram tydligare.

Arbetet mot åldersdiskriminering är viktigt för en äldrevänlig stad. Trots en mycket ambitiös retorik från majoritetens sida i frågor som rör diskriminering och mänskliga rättigheter konstaterar vi att stadens faktiska arbete mot åldersdiskriminering inte är särskilt omfattande. Staden måste bland annat öka möjligheterna för äldre arbetstagare att stanna kvar i arbetslivet.

En fråga som också påverkar de äldres förmåga och vilja att stanna kvar i arbetslivet längre är de ekonomiska incitamenten. Att höja skatterna för äldre som arbetar, som regeringen och majoriteten har gjort, bidrar knappast till en stad där äldre arbetstagare känner sig välkomna och uppskattade. I en äldrevänlig stad är det givetvis också lätt för äldre att starta och driva företag.

I underlaget anges det: ”Deltagarna förmedlade en osäkerhet kring om de verkligen kommer att få hjälp den dag de behöver det.” Det visar på behovet av att en äldrevänlig stad kan garantera att äldre får den hjälp de behöver. Det här är centrala frågor för en äldrevänlig stad som inte får förbises till förmån för mer abstrakta och symboliska fokusområden.

Vi upprepar vikten av att även äldre som inte nås av traditionella former av intressepolitisk påverkan kan göra sin röst hörd. Det arbete med lokala utvecklingsplaner och medborgarbudget som majoriteten har bedrivit inom andra områden riskerar dock att bli en övning i symbolpolitik och falska förespeglningar snarare än verklig påverkan.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Elisabeth Johnson m.fl. (alla M) och Jan Jönsson m.fl. (båda L) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget förslag till beslut.

1. Stadsdelsnämnden godkänner i huvudsak förvaltningens förslag ”Strategi för en äldrevänlig stad – underlag till program”.
2. Därutöver anføres följande:

Alla stockholmare ska kunna åldras med frihet, självbestämmande och värdighet. Äldre ska respekteras för sin individualitet och sina livsval. Möjligheten att påverka sitt eget liv ska inte försämrats bara för att man blir gammal.

I sin budget för 2017 skrev majoriteten följande: ”De stora behoven ställer fortsatta krav på samplanering mellan stadsdelsnämnderna och krav på samordning av äldrenämnden. För att säkra långsiktighet och stabilitet i arbetet ska äldrenämnden under 2017 ta fram ett program för framtidens äldreomsorg”.

Enligt förvaltningens tjänsteutlåtande har ”detta utvecklats till att ta fram ett underlag till ett program för en ”Äldrevänlig stad”. Arbetet ska således gälla alla äldre, oavsett om de har äldreomsorg eller inte.”

Det föreliggande dokumentet utgör, som förvaltningen anför, ett underlag till en strategi för en äldrevänlig stad, inte en färdig strategi. Men med reservation för att vi inte känner till exakt vad strategin kommer att innehålla finns det utifrån förevarande ärende skäl att anta att den kommer att vara väsentligen annorlunda än ”ett program för framtidens äldreomsorg”. De fokusområden som lyfts i underlaget och som utgår från WHO:s definitioner på en äldrevänlig stad berör knappt omsorgssidan.

Begreppet ”program för framtidens äldreomsorg” leder tankarna till ett genomtänkt och sammanhållet program för stadens äldreomsorg, där förebyggande verksamhet, hemtjänst, boende, hemsjukvård och även samverkan med landstinget finns som naturliga och sammanhållande delar. Det ter sig inte sannolikt att detta kommer att vara fokus för strategin för en äldrevänlig stad.

Idén att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad är lovvärd. Staden behöver bli bättre anpassad för alla äldre, såväl de som har äldreomsorg som de som inte har det. Livsvillkoren för alla äldre – även dem som inte har äldreomsorg - behöver uppmärksammas mer.

Att ta fram en strategi för en äldrevänlig stad står inte i konflikt med, men kan heller inte ersätta, ett program för framtidens äldreomsorg. Därför bör arbetet med ett sådant program återupptas. Ett sådant program kan innebära en mer sammanhållen omsorgskedja och långsiktig planering för hur vi ska hantera en ökande åldrande befolkning.

Angående underlaget och det kommande arbetet har vi följande specifika synpunkter:

Vi vill betona vikten av att involvera fler äldre i arbetet med strategin och inte minst nå äldre i de stadsdelar där färre äldre engagerar sig i traditionella pensionärsorganisationer. Även om den workshop som anordnades med äldre innehöll för få deltagare för att några mer omfattande slutsatser ska kunna dras så bekräftar ändå resultaten att trygga och anpassade bostäder och en bra äldreomsorg är viktiga frågor för många äldre. Detta understryker betydelsen av att dessa perspektiv inte tappas ur sikte.

Frågan om samverkan med landstinget saknas i princip helt. Detta ter sig svårbegripligt, i synnerhet eftersom landstingets ansvarsområden sjukvård och kollektivtrafik är avgörande för en värdig och bra ålderdom. Även om staden inte har rådighet över dessa områden måste arbetet med en äldrevänlig stad självklart innefatta dialog och samverkan med landstinget.

Analysen av inkomstfördelning är tunn och måste kompletteras med uppgifter som inte finns i hållbarhetskommisionens rapporter. En fråga som är av avgörande betydelse för många personer när de tänker på sitt åldrande är pensionerna. Pensionerna – förvisso en statlig fråga - påverkar naturligtvis frågan om vilken levnadsstandard, service osv som man kan rimligtvis förvänta sig som äldre oavsett inkomst, och vad som bör kunna variera utifrån betalningsförmåga.

Underlaget refererar till statliga utredningar som SOU 2008:113, SOU 2015:85 och SOU 2017:21. Det är förvånande att man inte refererar till Ds 2017:12 som ju innehåller skarpa förslag inom såväl boende som hemtjänst.

Anhörigperspektivet saknas helt, vilket också är förvånande med tanke på att många av de anhöriga själva är äldre. Det är anmärkningsvärt att situationen för kvinnor som utför informell omsorg åt personer utanför det egna hushållet tas upp men inte situationen för dem som vårdar anhöriga. Inte minst med tanke på att det finns en stark jämställdhetsaspekt på de anhörigas situation borde denna aspekt ha lyfts fram tydligare.

Arbetet mot åldersdiskriminering är viktigt för en äldrevänlig stad. Det är också något som de äldre själva lyfter fram i workshopen. Trots en mycket ambitiös retorik från majoritetens sida i frågor som rör diskriminering och mänskliga rättigheter konstaterar vi att stadens faktiska arbete mot åldersdiskriminering inte är särskilt omfattande. Staden måste bland annat öka möjligheterna för äldre arbetstagare att stanna kvar i arbetslivet.

En fråga som också påverkar de äldres förmåga och vilja att stanna kvar i arbetslivet längre är de ekonomiska incitamenten. Att höja skatterna för äldre som arbetar, som regeringen och majoriteten har gjort, bidrar knappast till en stad där äldre arbetstagare känner sig välkomna och uppskattade. I en äldrevänlig stad är det givetvis också lätt för äldre att starta och driva företag.

I underlaget anges det: ”Deltagarna förmedlade en osäkerhet kring om de verkligen kommer att få hjälp den dag de behöver det.” Det visar på behovet av att en äldrevänlig stad kan garantera att äldre får den hjälp de behöver. Det här är centrala

frågor för en äldrevänlig stad som inte får förbises till förmån för mer abstrakta och symboliska fokusområden.

Punkten 1c om framtagande av program framstår som central, i ljuset av att föreliggande dokument endast är ett underlag. Då är det märkligt att beskrivningen av den kommande processen är mycket tunn. Vi hade förväntat oss en tydligare färdplan framåt.

Vi upprepar vikten av att även äldre som inte nås av traditionella former av intressepolitisk påverkan kan göra sin röst hörd. Det arbete med lokala utvecklingsplaner och medborgarbudget som majoriteten har bedrivit inom andra områden riskerar dock att bli en övning i symbolpolitik och falska förespeglningar snarare än verklig påverkan.

Det är något anmärkningsvärt att rubriken ”involvering av yrkesaktörer” huvudsakligen handlar om kommunikation nedåt, och inte om själva framtagandet av programmet. Den professionsworkshop som förvaltningen anordnade involverade endast deltagare från äldreomsorgen, trots att strategiarbetet har ett brett anslag där frågor som rör den fysiska stadsmiljön tar stor plats. För att ambitionerna om en äldrevänlig stad ska kunna förverkligas måste arbetet med strategin inte bara förankras hos, utan också tas fram av den samlade kompetens som finns i staden.

Särskilt uttalande gjordes av Salar Rashid med flera (alla S), Lorena Delgado med flera (alla V), Sara Grolander med flera (alla MP) enligt följande.

Vi anser det vara glädjande och ett mycket bra initiativ, att Stockholms stads äldrenämnd tagit ett stort grepp och har tagit fram ett underlag till program som ska gälla alla äldre. Tanken med äldrevänlig stad är att det är ett mer omfattande och ambitiösare program än bara en plan för äldreomsorgen.

IT- frågor

Det är bra att man i större utsträckning än i dag aviserar en större användning av elektronisk teknik än vad som görs i dag. Det finns många områden där man kan använda sig av denna teknik, varav inköp av matvaror är ett av dessa användningsområden. Det skulle också i det fall man har hemtjänst kunna vara ett verktyg för dem, så att man på det viset kan få en bättre arbetsmiljö.

I framtiden kommer säkert många ha sina smarta telefoner, och vara väl bekant med IT. Men teknik får aldrig ersätta mänsklig kontakt. Vet vi i dag hur pensionen kommer att räckas till att ha dator, bredband och en skrivare, som kan behövas i sammanhanget?

Cykelbanor

Det finns mycket att göra för att få ett bättre samhälle för alla där även äldre med funktionsnedsättning kan ingå. Att uppmuntra cykling är bra, men det måste vara säkert för gångtrafikanter. Därför är det viktigt anser vi att gång – och cykelbanor

separeras. Om man har svag hörsel och en cyklist kommer svischande förbi en, så kan man bli rädd och tappa balansen.

Stockholms lokaltrafik

När det gäller vissa områden, såsom att färdas med allmänna kommunikationer, så är det ju Stockholms läns Landsting som har ansvaret för detta. Många upplever det som väldigt jobbigt att åka framför allt T-bana. Allt för ofta är det hissar som inte fungerar, rulltrappor som det är fel på och det är på vissa stationer ont om sittplatser på perrongerna. Det är viktigt att man kan lita på att hissar m.m. fungerar. Det är också viktigt att man kan få sätta sig ner och vila sig när man väntar på att få åka.

Annat som kan upplevas som frustrerande är, att på vissa stationer är det mycket folk som rör sig. Stress och jäkt gör att man kanske inte tar hänsyn till de som har svårt för att gå och då blir dessa personer rädda för att ramla på grund av att någon oavsiktligt skulle kunna knuffa till dem. Därför borde det vara tydliga uppmaningar, att man ska ta hänsyn. Dessutom den uppmaning, som idag finns vid speciella sittplatser för de som behöver en sittplats respekteras väldigt sällan och bör därför tydliggöras.

I äldrenämnden har ju partierna KD, M och L med ersättaryttrande från C aviserat att samverkan med Landstinget saknas helt. Vi ser fram emot att det moderatstyrda Landstinget tar initiativ till att medverka i denna fråga.

Övrigt

I programmet finns det sådant som att förändra attityder och annat som är av praktiskt genomförbara åtgärder. Att göra det möjligt att människor av alla åldrar kan få möjlighet att göra saker gemensamt är ett sätt att bryta isolering och få förståelse för varandra. Vissa åtgärder kan implementeras omedelbart och kostnaden är försumbar i sammanhanget. Det gäller till exempel det i programmet beskrivna IT- värdar och volontärer. Men också inom kulturområdet bör det finnas arrangemang som kan locka deltagare i alla åldrar.

För att göra alla delaktiga, så kan man göra trygghetsvandringar och medborgardialoger på växelvis dagtid och kvällstid.

Fler sittplatser och toaletter är också sådant som kan åtgärdas tämligen snart.

Många äldre använder sig numera av en rollator. Våra äldre fastigheter är inte byggda för att man på ett säkert sätt ska kunna ställa ifrån sig en rollator innanför porten. Det finns ofta ett cykelstall och ett utrymme för barnvagn. Det är nödvändigt att det finns ett utrymme för en rollator också tycker vi. För våra kommunala bostadsbolag så bör det vara en åtgärd att se till detta vid nybyggnation och ombyggnader i fastigheter.

Vissa åtgärder tar lite längre tid att förverkliga och kostar en del. Där måste människans behov och tillgänglighet stå i fokus och prioriteras, anser vi.